

TÖRTÉNELMI ARCKÉPEK HISTORICAL PORTRAITS

Baranka Györgyi

Országos Meteorológiai Szolgálat, 1525 Budapest Pf.38., baranka.gy@met.hu

MASSÁNY ERNŐ

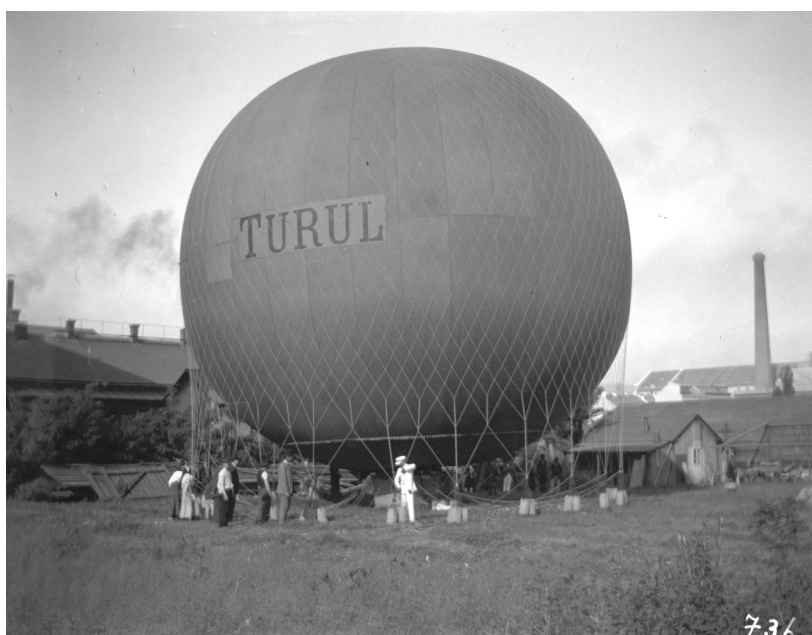
Kispalugya, 1878. november 26. – Budapest, 1946. június 3.

„A legnépszerűbb magyar meteorológus”

Nem lehetett a véletlen műve, hogy a Budai Főreálban, ahol korábban *Schenzl Guidó* honosította meg a meteorológia szeretetét, 1898-ban egy végzős osztályban két olyan tanuló is érettségizett, akik a légkör tudományának magas szintű művelését választották élethivatásuknak. Ők *Réthly Antal* a Meteorológiai Intézet későbbi igazgatója és *Massány Ernő* csillagász, meteorológus, aviatikai szakíró. Massány a Pázmány Péter Tudományegyetemen megszerzett diplomával 1902-ben lépett be a Magyar Királyi Meteorológiai és Földdelejtességi Intézet kötelékébe, ahol ekkor *Konkoly Thege Miklós* volt az igazgató. Az intézetnek az ógyallai obszervatórium volt az egyik csillagászati és meteorológiai megfigyelő bázisa. Itt indult el Massány pályafutása, ahol Konkoly Thege ösztönzésére 1902–1904 között csillagásza-

ti megfigyeléseket végzett. Többek között a napfolttevékenységet tanulmányozta és a Jupiter bolygót kutatta.

Massányt 1904-ben visszahelyezték Budapestre, ahol a Meteorológiai Intézet Klimatológiai Osztályára került. Itt az intézmény eredményeinek mind szélesebb körben történő megismertetése érdekében felvette a kapcsolatot napilapokkal, hetilapokkal, amelyeknek így rendszeres szerzője, külső munkatársa lett a természettudományokat érintő témakörökben. Ugyanakkor tudományos tevékenysége se lankadt, hiszen 1906-ban a Pázmány Péter Tudományegyetemen benyújtotta doktori disszertációját „A légköri nedvesség meghatározásának különböző módjai, különös tekintettel a párateltség hiányára” címmel.

A Magyar Aero Club hatalmas sárga léghajója, a Turul.
(Fotó: Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum,
Történeti Fényképek Gyűjteménye 2018.618.2.)

Massány Ernő anemométerrel méri a szél sebességét a bécs-budapesti repülőversenyen 1911-ben.
(Fotó: Országos Széchényi Könyvtár Digitális Képtár: <http://dka.oszk.hu>.)

Massány tevékenysége összefonódott a repülés hőskorával, amikor még úgy látták, hogy hőlégballonokkal fogják meghódítani az eget. Akiket a felsőbb légrétegek kutatása érdekelt, azok számára egyenes út vezetett a hőlégballonok alkalmazásához. Így történt, hogy 1902-ben Konkoly Thege Miklós, Massány Ernő és *Tolnay Lajos* meteorológus alapító tagjai voltak az első Magyar Aero Clubnak. A klub célkitűzései között szerepelt, hogy meteorológiai megfigyeléseket végezzenek a magasban uralkodó légköri folyamatok megismerése érdekében. A társaság még 1902-ben Augsburgban megvásárolta a Turul nevű légballont, az első magyar ballont, amely embereket is képes volt szállítani. Egy éven át hetente egyszer kosarában 4 utassal rendszeresen közlekedett. A Turul felszállásai egyszerre szolgálták a tudományos és sportléghajózás céljait.

Massány aktív szerepet vállalt, több aeronautikával foglalkozó szervezetben. Alapító tagja volt a Magyar Aero Szövetségnek és az 1911-ben létrejött Magyar Géprepülő Szövetségnek. Ekkor már aktív sportélet folyt ezen a téren, rendszeressé váltak a repülőversenyek, repülőnapok, amelyek megrendezésében tevékenyen szerepet vállalt. Lelkes és odaadó munkáját a versenyekről tudósító korabeli újságok is kiemelték.

Külföldi tanulmányútjain megbizonyosodott arról, hogy a felsőbb légrétegek ismerete elengedhetetlen a meteorológiai alap kutatásokhoz. A magas légköri mérésekhez a pilot ballont tartotta a legkorszerűbb eszköznek, ennek rendszeres felbocsátásához pedig jól kiépített megfigyelőállomásra volt szükség. A gellérthegyi Citadelláról 1909. szeptember 1-jén felbocsátotta az első pilot ballont, amelyet ballontávcsővel követett nyomon. Ezek a felszállások számos biztató eredményt hoztak, az egyik ballonja például elérte a 11578 m-es magasságot. A felsőbb légrétegek tanulmányozása érdekében Kecskeméten egy sárkány- és ballonállomás létrehozását szorgalmazta, valamint erős lobbitevékenységet folytatott egy magashegyi meteorológiai állomás megépítéséért is. Számos fórumon fejtette ki nézeteit a Kecskeméten és a Magas-Tátrában megvalósítandó állomások érdekében. Sajnos a kecskeméti sárkány és ballon állomás tervét az első világháború kitörése megghiúsította. Trianon után pedig a magashegyi állomás terve is szertefoszlott.

1917-ben egészségi okokra hivatkozva kérvényezte ideiglenes felmentését a Meteorológiai Intézet kötelékéből, és az ezt követő évtizedben a magyar aviatika fejlődésének szentelte minden idejét. Az első világháború harctéri és háttérrel felderítő repülései, valamint légi csatái ösztönző hatással voltak a légjárművek technikai fejlesztésére, korszerűsítésére. A magyar aviatika ezen felívelő szakasza magával ragadta Massányt is. 1917–18 között az Albertfalvai Repülőgépgyárat igazgatta, ahol favázás szárazföldi és vízi

repülőgépeket, valamint repülőgép motorokat gyártottak. Érdekesség, hogy ebben az időben az Albertfalvai Repülőgépgyárban dolgozott, mint fiatal pályakezdő mérnök, Kármán Tódor is, aki a későbbiek folyamán az aerodinamika nemzetközi szaktekintélyévé vált.

Massány az első világháború után nagyon szerteágazó zsurnalisztikai tevékenységet folytatott. Írói vénáját kamatoztatva különböző napilapok állandó külső munkatársa volt 1919-től 1922-ig, ugyanakkor számos aviatikával foglalkozó szaklap szerkesztéséért is felelt. 1911–1912 között a Magyar Automobil és Aviatikai Szemlét szerkesztette, 1917–1922 között az Aerotechnika című lap, míg 1914–1924 között az Aero című lap alapító szerkesztője volt. Ez az időszak volt a magyar aviatika hőskora, amelynek Massány Ernő egyik meghatározó személyisége volt.

1927-től visszatért a Meteorológiai Intézetbe, ahol már Réthly Antal volt az igazgató. Az időjárás előrejelzése gyors fejlődésnek indult, amely kihívásokra a magyar intézetnek is reagálnia kellett. Massányt, mint tapasztalt meteorológus szakembert kinevezték az időjárás előrejelzéseket készítő Prognózis Osztály vezetőjévé, amely tisztséget 1936-ig töltötte be. Újításai között szerepelt, hogy napi kétszer (nappal és éjszaka is) készítettek prognózist, térképeket rajzoltak, és éjszakai szolgálatot láttak el a meteorológusok. 1936 és 1943 között az intézet igazgatója volt, majd helyettes igazgatói címmel nyugdíjazták 1943-ban. A Magyar Meteorológiai Társaság alapító tagja volt, és Róna Zsigmond elnöksége idején 1931–34 között a társaság főtitkári pozícióját is betöltötte.

Igen termékeny tudomány-népszerűsítő tevékenységet folytatott, amelyet rendszeres rádiós bejelentkezései, különböző fórumokon megtartott előadásai, népszerűsítő cikkei bizonyítanak. Massány neve évtizedeken át összefonódott az időjárás előrejelzésével, több százezer magyar rádió-

hallgató számára e név egyet jelentett a várható időjárással. Ezért nevezte Réthly Antal a legnépszerűbb magyar meteorológusnak (*Réthly, 1947*). És talán azért is, mert népszerűsége kollégái között is töretlen volt, szeretetre méltó, kedves egyénisége mindenkit lenyűgözött. Szerteágazó tudományos tevékenysége, írói, lapszerkesztői munkássága ma már nehezen nyomon követhető, hiszen Massány sosem fordított kellő figyelmet írásainak összerendezésére. Remélhető, hogy e cikk is hozzájárul ahhoz, hogy az egykor „legnépszerűbb magyar meteorológus” neve napjainkban se merüljön el a feledés homályában.

Irodalom

Réthly, A., 1947: Dr. Massány Ernő emlékezete. Időjárás 23, 4–8.

A bécs-budapesti repülőversenyen a felsőbb rétegekben uralkodó szélirány megállapítására szolgáló ballon elbocsátása 1911-ben. (Fotó: Országos Széchényi Könyvtár Digitális Képtárház: <http://dka.oszk.hu>.)